
Det ondas uppkomst

Med läran om onskans uppkomst står vi vid ett vägskaal. Här bryter sig meningarna mellan kristen tro och andra religiösa tolkningar. Inom mer allmänreligiösa och naturligtvis i sekulariserade sammanhang har man velat ta bort radikaliteten i en kristen syn. Idag sker oftast omtolkningar genom psykologisering. 1 Mosebok 3 är utgångspunkten för Bibelns lära om synden. Utan större tvivel förutsätts där att syndafallet ägt rum genom en historisk person.

Av Per-Axel Sverker

INLEDNING

Med läran om onskans uppkomst står vi vid ett vägskaal. Här bryter sig meningarna mellan kristen tro och andra religiösa tolkningar. Inom mer allmänreligiösa och naturligtvis i sekulariserade sammanhang har man velat ta bort radikaliteten i en kristen syn. Idag sker oftast omtolkningar genom psykologisering. Även bland kristna har syndafallet ofta omtolkats, då genom filosofiska spekulationer. Detta har skett genom Clemens, Origenes men också Hegel som lett tanken i allegorisk riktning. Idag sker omtolkningen oftast utifrån historisk-kritiska premisser, som redan hos Schleiermacher.

MÄNNISKANS VILJA

Egentligen beskriver inte texten om syndafallet i 1 Mosebok 3 det som sker utifrån begreppet "fall". Risken är nämligen att detta kan tolkas i gnostiska termer som ett fall från en andlig nivå till en materiell. I den meningen sker inget syndafall enligt Bibeln. Synden beskrivs däremot som ett fall mot en sten, en stötesten. Den beskrivs som en överträdelse. Människan går vid det här

tillfället över en förbjuden gräns.

Syndafallet beskrivs som människornas revolt mot Gud. De första människorna ifrågasatte Guds förbud vad gällde kunskapens träd. Fallet började, när de misstrodde Gud. Det som frågan gäller är alltså att de vill göra sig oberoende från Gud. Adam ser ett sådant oberoende som något värt att sträcka sig efter, till skillnad från Guds Son enligt Filipperebrevet 2.

Men det finns ingen egentlig förklaring till denna revolt. Ur en viss aspekt sker den helt utan förklaring. Inom Guds goda skapelse fanns det inget skäl till att föra in det onda. Det går inte att förklara synden genom att peka på människans vilja. Kierkegaard insåg detta men pekade då istället på oron över oskulden som en anledning. Felet i alla dessa spekulationer är att man tar förhållanden som råder efteråt för att förklara det som fanns innan. Det som sker är att man då tar bort syndens skandal. Synden är nämligen så hemsk att den motstår all logik. Det finns ingen möjlighet att förklara. Egentligen finns det ingen orsak.

Vi har alltså en berättelse om syndens ur-

sprung men vi har ingen förklaring. Synden är oförklarlig och måste vara det, eftersom vi annars önskar kontrollera den med vår kunskap. När ondskan förs in i ett rationellt system, som förklarar dess existens, tonas alltid själva ondskan ner. Det är lika svårt att förklara som att ”se mörker eller höra tystnad” (Augustinus). Det fanns en möjlighet att synda och att icke-synda. Men hur synden kunde aktualiseras vet vi inte. För djupast sett fanns det inget skäl till detta inom Guds goda skapelse. Guds skapelse var inte orsaken till människans synd. Ondskan kan inte ha funnits i det goda, som Gud skapat. Ondska är däremot att förkasta den ordning som Gud instiftat. Ondska är att förvända det som Gud har gjort. Speciellt gäller detta att allt tas bort från sin ordning inom Guds vilja och kärlek.

Egentligen har vi ingenting förklarat genom att peka på människans vilja. Den måste ju nämligen i så fall vara skapad av Gud. Vi förskjuter då bara problemet till frågan varför Gud skapade människan med fri vilja. Om svaret blir en hänvisning till Guds kärlek som kräver ett fritt ansvar återstår ändå ett stort problem: Kan kärleken tänka sig ett sådant gigantiskt risktagande med det elände som synd och ondska medfört i vår värld?

I syndafallsberättelsen är människans begär och tvivel en del av den första synden. Hänvisning ges inte till några kosmologiska faktorer. Men inom själva texten pekar man tydligt på att den första synden var en mänsklig handling. Som sådan är den ansvarig och syndig. Därmed har skulden en central position i kristen tro.

ORMENS FRESTELSE

Men samtidigt gör det klart att allt sker på ormens förslag. Människans synd är ett nederlag under ormen. Med hjälp av denna hänvisning visar Bibeln att synd är något som är främmande för människans egentliga väsen. Synd kommer utifrån. Vi är onda, som adjektiv, inte den Onde, som substantiv (Riceour). Eller som Wilhelm Beck uttryckte det: ”Gud ske lov att det finns en

djävul. Ja, för annars var det vi som tänkt ut allt det onda, och vem kunde då rädda oss. Men eftersom vi alltså är lurade till det...” Vi är alltså offer för synden - samtidigt som vi är villiga syndare. Vi är inte det enda ursprunget till synden. Vi frestas av en makt utanför oss själva. Som människa uppfinner vi inte synden själva (Brunner).

Vem är då denna orm? Berättelsen behöver inte alls läsas naivt, utifrån föreställningen att vi skulle röra oss i en värld av legender och fabler. Istället är ”orm” en vid den tiden naturlig symbol för djävulen. I Uppenbarelseboken förklaras ju detta tydligt att ormen är djävulen (Upp 20:2, 12:9). Den tolkningen återfinns också hos Jesus (Luk 10:18f) samt hos Paulus (2 Kor 11.3,14). Men ofta har man inom klassisk teologi gjort det tillägget att djävulen tog en vanlig orm i besittning. Det rör sig då om två saker - djävulen och en vanlig orm. Men i NT sägs inte att ormen på det här viset skulle representera djävulen. Det mest naturliga är att se hänvisningen till en orm som ett symboliskt språk för det som sker.

På samma sätt används ju bilden av Leviatan hos Jesaja (27:1) som en symbol för hedendomen. Ingen tänker sig vid tolkningen av detta ställe att djävulen tog formen av ett sjöodjur för att bedraga folket. Leviatan är en symbol för den attraktion man kan känna inför den hedniska religionen. På samma sätt kan man tolka det som sker i Eden. Ormen var vid den här tiden symbolen för den hedniska fruktbarhetsriten. I den judiska traditionen har det också funnits en insikt om detta genom att den sexuella aspekten ofta påpekats. Ormen var också det magiska djuret par excellence. Den står alltså för attraktionen i ockulta mysterier.

Bibeln förutsätter Satan som en ond makt med verkan i historien. Han är ingen tidlös myt för något inom människan. Istället står han för en namngiven andemakt, som är lika verklig som människan, men skild från henne. Här uppkommer frågan om djävulens personlighet. Fastän den kristna traditionen alltid har talat om djävulen, har den inte definierat den onde på det sätt

som skett med Gud. Djävulen nämns inte i trosbekännelserna. På det viset tror vi inte "på" djävulen" Vi tror "mot" honom.

Gud uppenbarar sig för oss som personlig på ett mycket unikt sätt. Det är just sin personlighet i treenigheten som han uppenbarar. Treenigheten är ett gemenskapsbegrepp. Men djävulens natur uppenbaras inte för oss. Det är inte säkert att han är en person - i - relation, som då skulle kunna kallas personlig. Därmed inte sagt att han är operativ som en kraft. Han är en icke-person, en under-person. Han är allt det som Gud inte är: han är en förvrängning av personlighet. Det ger honom alltför stor värdighet att tala om "personlighet". Han är utan sann personlighet, eftersom den är relaterad till Gud. Bara den som är Guds avbild är en person. Det hemska ligger i att han vill dra oss in i denna icke-personlighet, som han själv representerar. Man behöver inte tro på djävulen som "person" för att tro att han är verklig. Men å andra sidan är det svårt att undvika ett personligt språk. Både Jesus och Paulus refererar till djävulen på detta sätt. Det är möjligt att det ligger en påminnelse i detta om att vi i varje fall står inför en samlad, intelligent makt. Begrepp som "djävul" visar ändå på det väldiga hotet mot oss. Men troligen är vi alltför påverkade av medeltida allegori i våra föreställningar. Bibeln är i varje fall mycket återhållsam. Det är exempelvis inte nödvändigt att tala om den onde som fullständigt rationell. Djävulen är ond men troligen irrationell. Det finns en ond intelligens men den utmärks mer av desperation än av sann rationalitet.

Det är ett svårt problem att redogöra för djävulens uppkomst. Antingen anses han ha existerat från begynnelsen d v s i en dualistisk tolkning. Det råder i så fall en evig konflikt mellan Gud och Satan. Detta är dock ett förnekande av Guds suveränitet. Det finns en form av dualism i Bibeln d v s i form av en kamp mellan Gud och det onda. Men denna utspelar sig enbart inom tidens ram. Eller också får han sin upprinnelse i Gud genom en monistisk syn. På detta vis hänvisar man allt,

även det onda, till Gud. Om ondska existerar, beror det på Guds vilja. Gud är orsak till allt. Men det går då inte att undvika att få stora problem med tanken på Guds godhet. Guds kamp mot det onda blir meningslös.

Kristen tro står i motsats till både konsekvent monism och dualism. Den har inte kunnat ge någon logiskt tillfredsställande lösning. Frågan om det ondas uppkomst är därför ett konstant spänningsmoment i kristet tänkande. I varje fall är det viktigt att betona att Gud inte är orsak till det onda. Kristen tro håller fast vid att Gud är kärlek och att hans vilja är god. "Gud är ljus" (1 Joh 1:5). Det är inte möjligt att förklara onskans ursprung. Vi accepterar onskan som ett faktum från Bibeln och erfarenheten. Men agnosticism är på denna punkt bättre än ren spekulering.

I vissa sammanhang är det vanligt att se på djävulen som en av Gud skapad ängel, som fallit i synd genom sitt högmod. Uppkomsten till det onda skulle ligga i djävulens förvrängda vilja. En gammal tanke är att denna ängel inte skulle ha tyckt om Guds plan att skapa människan. Han visar sitt rätta ansikte i den enligt kristen tradition värsta anfäktelsen, nämligen att klandra Gud för att man blivit född (Job 3:1, Jer 15:10). Det kan möjligen medges att en rad utsagor kan anses peka i denna riktning (Luk 10:18, 2 Petrus 2:4, Judas 6, Upp 12:7,9 men främst Hes 28:1-17 och Jes 14:12-21). Tanken befinner sig i så fall i marginalen av den bibliska uppenbarelsen. Hesekiel 28 och Jesaja 14 är egentligen direkta referenser till mänskliga personer. Texterna i NT, Judas brev v 6 och 2 Petrusbrevet 2:4 är mycket svårtolkade, speciellt som Judas förutsätter judisk litteratur utanför kanon. Petrus kanske hänsyftar på 1 Mosebok 6, som i så fall hände efter syndafallet. Vi måste vara ytterst försiktiga med att uttala oss utifrån så osäker exeges. Men detta är inget svar på varför det onda uppkom inom Guds skapelse. Gud hade ju skapat allt gott. Varför skulle en ängel, som står inför Guds tron, ha velat använda sin frihet på detta sätt?

Uppenbarelsen ger därför inget svar. Vi har

nått gränsen för vår kunskap. Däremot gör Bibeln klart hur djävulen och det onda har besegrats i Kristus och nu väntar sin slutgiltiga förintelse. Spekulationer kring ondskans uppkomst är fruktlösa. Ondskan är sammanfattningen av allt fördärv och förvirring. Den är motsatsen till varje system och ordning. Ondskan är till sitt väsen något absurt. Om vi erkänner att det skulle finnas ett skäl för dess existens har vi börjat göra den till något gott! Vi förlorar då lätt den avsky som är den enda riktiga inställningen till det onda. Man bör inte frestas att försöka passa in djävulen på en given plats i skapelsen - eller använda honom som en förklaringsprincip för allt ont och därmed ursäkta oss själva. Den personliga skulden göms ofta undan i våra förklaringar av ondskan. Bibeln ger inte svar på all vår nyfikenhet. Men den ger en varning och främst ger den en proklamation om Jesu seger över ondskan. Den uppenbarar bara djävulen som en realitet. Som sådan är han avslöjad av Jesus och besegrad av honom.

HISTORICITETEN I BERÄTTELSEN

Själva läran i syndafallsberättelsen är egentligen helt klar. Den visar på syndens anspråk på att vara självständig inför Gud. Denna synd kastar över ända Guds egen ordning. Den skapar då också ett främlingskap gentemot Gud och andra människor. Men frågan blir om berättelsen hänvisar till något som verkligen hänt. Är det inte mer fråga om att beskriva det tidlösa i människans existens? Har vi alltså att göra med historia eller med myt? Visar syndafallsberättelsen på en förändring som skedde vid en speciell tid och plats eller är den en bild för ett tidlöst fenomen i den mänskliga existensen?

Många teologer ser berättelsen som en mytologisk skildring. Det betyder rakt inte att man föraktar dess lärdomar. Man hänvisar i detta sammanhang till den kollektiva innebörden i själva namnet Adam. Varje människa har erfårit ett personligt fall. Bara namnet i sig skulle då visa att det gäller en universell erfarenhet. Adam betraktas som en ”typ”, en illustration av det som varje

människa är. Så vill exempelvis vare sig Barth eller Brunner koppla namnet till en ursprunglig människa. Adam blir ”människan som Gud skapade henne i var och en av oss, som föll, som var och en av oss har fallit från sin Skapare” (enligt den norske teologen Per Lønning).

Ett andra argument ligger i att man betonar själva textens komposition. Den framställs inte som en ögonvitnesskildring utan som en fantasi-produkt utifrån författarens egen erfarenhet. Man vill också mena att det finns likheter med annat mytologiskt material. Det tredje argumentet är ofta att vår kännedom om vetenskapens rön inte lämnar någon plats för en sådan ursprunglig händelse. Vetenskapens rekonstruktion av vårt förflutna stämmer inte med tanken på ett syndafall.

Inom konservativa led har man ibland reagerat mycket starkt på denna tolkning. Man har därför velat försvara en helt bokstavlig tolkning. Men man bör tänka på att exegetik är inte att bygga upp försvarstorn för en traditionell tolkning. Det finns en möjlighet att ta till sig lärdomar från både traditionell och modernistisk teologi. Egentligen är frågan om paradiserättelsen ska tolkas bokstavligt eller symboliskt av underordnad betydelse. Det avgörande är att fasthålla den historiska karaktären. Flera evangelikala teologer, bl a Henri Blocher, tolkar därför syndafallsberättelsen som en symbolisk skildring. Närvaron av symboliska element motsäger inte alls själva historiciteten vad gäller berättelsens centrala innebörd. Bibeln ger många exempel på att historiska fakta presenteras med symboler. Uttrycken kan vara symboliska, vilket inte blir detsamma som att det är mytologiska uttryck för en allmän sanning och därmed icke historiskt sanna.

Man får inte likställa frågan om en berättelses form och dess innehåll. Vår uppgift är att tolka själva texten. Om språkliga skäl pekar på den som symbolisk skildring kan man ändå hålla fast vid historiciteten. Historiska fakta kan översättas till en annan litterär genre. Detta sker ju i berättelsen om Davids synd (2 Sam 11) som hos Natan omformas till en liknelse (2 Sam 12:1-6). Det är

fakta som kommuniceras. Även i en sådan översättning finns alltså historiciteten kvar. Däremot har vi inte en historisk redogörelse i den genre som modern historievetenskap kräver. Syndafallsberättelsen är en symbolisk redogörelse för en historisk händelse.

Man kan också ge skäl mot att se den som en myt. Vad gäller det första argumentet om namnet "Adam" har det aldrig förnekats av klassisk teologi att "Adam" inte bara handlar om en individ utan att han verkligen representerar hela mänskligheten. Det intressanta är ju just att han är Huvud för mänskligheten. Men detta behöver inte leda till att Adam inte också är namnet på den första människan.

Man kan vad gäller det andra argumentet hålla med om att fantasi varit verksam på det mänskliga planet i samband med nerskrivandet. Det fanns ju ingen ögonvittnesskildring att tillgå. Det är också svårt att räkna med en entydig tradition från Adam till författarens tid. Det sägs ju t o m att Abraham hade tjänat andra gudar (Jos 24:2, 14). Men det betyder inte att historien blir oriktig. Författaren kan ha haft starka upplevelser av synd men hans syfte är inte bara att beskriva något sådant rent allmänmänskligt. Han vill istället kasta ljus över sin situation som syndare genom att avslöja hur människan blev vad hon nu är.

Det fanns runtomkring honom mytologiska skildringar av detta. Det stämmer helt enkelt inte att påstå att likheten med andra dokument skulle vara så stor. Själva poängen är i varje fall helt annorlunda, även om det kan finnas andra likheter. Enligt teologen Anders Jørgen Bjørndalen kan berättelsen rymma många element av mytisk härkomst men de är i så fall religiöst ompräglade genom att de bestämts av tron på Jahve. "Därför är texten inte myt i religionsvetenskaplig mening och syndafallet ingen mytisk händelse, som man kan hitta i den enskilda människans historia. Adam är ingen mytisk figur, utan hör hemma i sin tid, skild från vår."

Det går också att tillbakavisa det sista argumentet om att vi skulle gå emot vetenskapens rön.

Vad vet vi i egentlig mening om mänsklighetens ursprung utifrån vetenskapen? Det är väl i så fall mycket fragmentariska spekulationer.

DEN CENTRALA FRÅGAN

Syftet med syndafallsberättelse är helt klart att skilja ondskans uppkomst från det goda. Om man jämför med annat religionshistoriskt material har exempelvis babyloniska texter låtit ondskan inkorporeras i kosmos som en primär del av verkligheten. Ondskan blir då en grundläggande princip i tillvaron. Det finns en ondskas gömd i det gudomliga. Människan, som skapats av gudar, blir då också ond. Ondskan tillhör människans metafysiska konstitution. Ondskan tillhör alltså vår tillvaro utan att vi kan protestera.

Myten integrerar alltså ondskan i den yttersta verkligheten. All mytologisk skildring är allergisk mot historia. Den vill peka på tidlösa modeller. Istället för historia arbetar man utifrån arketyperiska mönster, vilket religionshistorikern Mircea Eliade påpekat. Enligt den franske antropologen Claude Levi-Strauss vill myten stabilisera det dialektiska, den vill försona alla motsatta element. På ett sätt verkar det som att den vill förklara ursprunget men mytologisk etiologi avser inte att vara historisk. Den är istället ontologisk.

Men 1 Mosebok opponerar sig mot myter genom att vägra att integrera ondskan i en kosmisk ordning. Den vill framställa ondskan så skandalös som den är. Just därför bör man fasthålla vid dess historicitet. Där i ligger nämligen textens syfte och det karakteristiska för kristen tro.

Visst vill man samtidigt belysa vår nuvarande situation som människa. Men Adam är inte bara en bild för det sant mänskliga. Han beskrivs som den verkliga orsaken till hur vi har det.

Därför anses det nödvändigt inom klassisk teologi att fasthålla vid Adam som en historisk person. I släkttavlorna visas att Adam anses ha levt i det förgångna. Händelserna kring honom påverkade mänskligheten precis som Abrahams erfarenheter påverkade hans efterföljare. I texten visas en enda serie där 1 Mosebok 1-3 har en för-

bindelse med de senare händelserna. 1 Mosebok 1-3 står i början av en rad händelser som i princip är lokalisierbara och daterbara. Det finns en kontinuitet mellan ursprungsberättelserna och de som är mer historiskt näraliggande. Detta var ett annat sätt att se på ”myterna” än inom andra folk.

Även Jesus själv kan ge en hänvisning till ”begränsningen” (Matt 19: 8), som ett stadium som överensstämde med det gudomliga idealet. Det har funnits en annan ordning under Guds vilja. Jesus verkar tydligt ha räknat med ett avbrott mellan dessa ordningar. Även andra gestalter och författare tar 1 Mosebok som en specifik händelse. Så sker i Job 31:33, Hos 6:7, 2 Kor 11:3, 1 Tim 2:14. Ormen associeras till denna begränsning (Joh 8:41-44, Upp 12:9).

Adams historicitet blir också viktig vid tolkningen av Paulus i Romarbrevet 5. Paulus kontrasterar en med de många. Han betonar alltså individualiteten. Han anger särskilt att de många inte syndade så som Adam gjorde (v 14). Detta är ju alltså motsatsen till en mytologisk tolkning. Det som framgår är skillnaden mellan Adams synd och vår. Om Adams överträdelse vore varje människas synd, vilken blir då poängen att tala om en synd som inte liknade Adams överträdelse (v 14)? Samtidigt ställs denne Adam in i ett historiskt samband med Mose och Kristus. Det blir nonsens att tänka sig att Paulus menar: ”från mänskligheten i allmänhet till Mose tid”. Men det nya Huvudets gärning är effektivare än Adams synd. Jämförelsen med Adam är dock själva grunden. Det är svårt att frånga intrycket att Romarbrevet 5 lär att en individ Adam har existerat och blivit upphov till synden.

SYNEN PÅ SYNEN

Denna lära om ondskan står i samband med synen på frälsningen och får naturligtvis konsekvenser för den. Om synden exempelvis ses som en del av mänsklig tillvaro, då blir frälsning att ta bort något från det mänskliga. Om synden bara är en mindre skada inom ett begränsat område, då är frälsning att just denna begränsade skada åtgär-

das. Men om synden förstås som människans fiendlighet mot Gud genom ett uppror, då är frälsningen en total befrielse från detta.

1 Mosebok 3 står alltså i kontrast till myterna genom den historicitet som den ger åt ondskan. Detta ger en helt annan förståelse av ondskan. Ondskan står för ordningen i en värld som Gud skapat. I och med det möter den ett motstånd. Bibeln ser med protest och ånger på ondskan. Skulden får på det här viset en mer central position än i andra religioner. Detta beror alltså på att i flera andra religioner ingår ondskan inherent i definitionen av människan. Då kan man inte protestera. Den måste ursäktas. Synden blir då en tidlös sanning om människan, utan anknytning till den enskilda konkreta människan. Människan blir i sig underkastad synden. Synden knyts till hennes mänsklighet. Synden blir alltså opersonlig. Vi hamnar lätt i en evolutionistisk tankegång, där människan och synden förlorar sin konkreta karaktär. Men synden kom inte in genom en process utan genom en människas uppror.

I Bibeln anklagas ondskan, eftersom den är en följd av att människan brukat sin frihet vid ett historiskt tillfälle. Synden blir då orsakad i historien (accidentiell) och inte något genuint för människan som sådan (essentiell). Synden är ingen överhistorisk sanning utan den är knuten till det konkreta människolivet, till tid, plats och enskild människa. ”Verkligt ond kan bara viljan vara, den personliga viljan” (Lönning). Det som visar vår synd som ett personligt uppror mot Gud är just den första människans personliga synd.

SYNEN PÅ FRÄLSNINGEN

Utifrån denna syn på ondskan blir också Guds bilden annorlunda. I Bibeln är Gud god (1 Joh 1:5). Myterna däremot placerar in ondska i Gud eller också måste de anta en dualism där ondskan blir jämbördig med Gud. Men kristen tro skiljer Gud från ondskan. Korset har till sist avslöjat det riktiga i vår övertygelse att Gud inte är ondskans ursprung. Där har det också gjorts tydligt att han står emot det onda - och besegrar den.

För myterna kommer också frälsningsfrågan att lösas annorlunda. Frälsningen blir en del av naturens drama, som upprepas i kulten. I kristen tro är frälsningen en historiskt sett lika originell händelse som ondskans uppkomst. Mot en historisk synd korresponderar en historisk frälsning. Frälsningen ligger inte i skapelsen som sådan, som en del av världens grund. Om ondskan på ett mytologiskt sätt ingår i mänskligheten ligger ju befrielsen i att ta bort det mänskliga. Att bli frälst är då att bli mindre mänsklig. Människan måste då bli något annat slags skapad varelse.

För kristen tro är det sant mänskliga skilt från synden. Synden är ett tragiskt fall för människan, som uppkommit genom en historisk händelse. För denna historiska synd finns en historisk gärning som tar bort synden. Människan kan bli fri från synden utan att upphöra vara mänsklig. Mänskligheten har stått under en solidarisk enhet med Adam som huvud. Nu är Kristus huvud för en ny mänsklighet. Han var nämligen inte bara vår representant utan också vår ställföreträdare. Han bär synderna i vårt ställe. Men skillnaden i jämförelsen ligger i att vi går in i Adam genom födseln men står under Kristus som huvud genom tron.

AVSLUTNING

1 Mosebok 3 är utgångspunkten för Bibelns lära om synden. Utan större tvivel förutsätts där att syndafallet ägt rum genom en historisk person. Synden blev en realitet vid en bestämd tidpunkt i historien. Syndafallet är en verklig händelse i historien och inte någon bild eller symbol på ett tidlöst och existentiellt förhållande. Det finns också en förbindelse till frälsningshändelsen. Syndafallet är lika verkligt som frälsningsverket. Frälsningshändelsen i historien förutsätter syndafallshändelsen i historien. Jesus är verkligen ingen myt. Inkarnationen har sin tragiska motsvarighet i den förste Adams synd. Djupast sett står alltså evangeliet på spel.

Kristus har besekrat Satan (Kol 2:15) Visst finns det ett motstånd mot Kristi verk men dessa

antikrister får sin beteckning från Honom, som de står emot och som egentligen besekrat dem. Satan är motståndare - men ingen primär gestalt (Berkouwer). Naturligtvis har vi att räkna med det ondas kraft men inte som om utgången vore osäker. För en som är i Kristus är ondskan inte någon oövervinnerlig kraft, som skulle kunna hålla oss fångna. Naturligtvis kan man frestas till pessimism när man ser det ondas framfart. Människan är i sig själv oförmögen att stå emot dess makt. Det är dock möjligt att stå emot i sällskap med Herrarnas Herre och Konungarnas Konung i tro och bön.

I trons bön som Fader vår erkänner vi först vår personliga skuld utifrån vårt eget ansvar. Därefter ber vi också om att få stå emot ondskan, vars existens vi alltså erkänner. Men bönen slutar alltid i lovsång till Guds överhöghet: *Ty ditt är riket och makten och härligheten. Amen!* Den som kan bedja den bönen vet tillräckligt om det onda och om frälsning!

Per-Axel Sverker är teologie doktor. Han har en bakgrund som bibellärare vid olika pastorsseminarier och bibelskolor. Han har också varit verksam som pastor. Han doktorerade på en avhandling om John Stotts bibelsyn och frälsningslära.

SEA Papers är Svenska Evangeliska Alliansens (SEA) essäserie inom evangelikal teologi och etik. SEA är ett nätverk av kristna tvärs över samfundsgränserna. Vår vision är:

- att bygga ett nationellt nätverk av evangelikala kristna i Sverige, som tillsammans och i sina olika sammanhang utvecklar och bidrar med evangelikal teologi och tillämpar den i församlingsarbetet, i den teologiska debatten och i samhällsdebatten
- att vara en konstruktiv kraft som i öppenhet, dialog och debatt driver ett evangelikalt perspektiv
- att förmedla impulser från och kontakter med den växande världsvida evangelikala gemenskapen

SEA:s teologiska bas utgörs av Lausannedeklarationen.